

# OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.  
Maatschappij zonder Winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis Jaarlijksche bijdrage voor het lidmaatschap : 12 frank	Redaktie: F. Van Es, Brabantstr. 29, Aalst. Postcheckrekening 2043,98. P. Luyckx, Gent.	Prijs per n <sup>o</sup> : 3 fr. Abonnementsprijs buitenland : 3 belga's
---	--	--

## Censuur en Tendens in Vlaamsche Volksliederen uit den tijd van Napoleon. (Vervolg) (1)

Liedeken van een Dragonder.

Stemme : *hoe moet ik hier op schilwagt staen.*

THEMA : Een minnaar werd, in dronkenschap verkeerende, als soldaat aangeworven door een ronselaar. Hij klaagt dat hij nu voor langen tijd zal gescheiden zijn van zijn geliefde Flora :

„ Wat baet mij nu de lieberteyt,  
Als ik moet zijn gebonden,  
Onder den dienst van zijne Majesteyt,  
Ja onder de dragonders,  
Den tijd al van acht jaeren. „

*Hij denkt er over te deserteeren, maar ziet de onuitvoerbaarheid in van zijn voornemen. Hij verzoekt zijn geliefde hem te blijven beminnen.*

*Aanvang :* Hoe moet ik hier op schilwagt staen,  
Al met mijn hertjen vol rouwe,  
Altijd gereed om weg te gaen,  
Schier bezweken door de kouwen,  
Mijn hert door minnelusten.  
Het welk doorrijst g'heel mijn gemoed,  
Het welk mij nu doet zugten,

(1) Zie Oostvlaamsche Zanten III, nr 2, blz. 17 en vlg.

Om mijn alderliefste zoet,  
Ik weet zij verlangt na mijn wederkomste,  
En zij zal worden als dispuraet,  
Als zij zal hooren dat ik ben soldaet.

*Eijnde :*

Ach liefste Lief komt leest dezen brief.  
Hij is in traenen geschreven,  
Hebt medelijden met uw eenig lief,  
Die hier zoo droevig moet leven,  
De min blijft altijd vonken,  
Al in dat zwaer verdriet,  
Schoon lief doen ik was dronken,  
Is 't mij voorwaer geschied,  
Ag liefste lief komt help mij uyt den rouwe  
En maekt dat ik bij u nu blijf altijd,  
Tot dat de dood ons van de wiereld schijdt.

---

**Beklagt van een Jongman.**

Dië soldaet wierd en nae den oorlog ging,

*Stemme : moet ik zoo lang op schildwagt staen.*

**THEMA :** Een jongeling op het oogenblik dat hij naar den oorlog moet vertrekken wordt beklaagd door vader, zuster en moeder. *Hij antwoordt dat het Gods wil is, en dat klagen niet baat.* Daarop vraagt hij hun zegen en maakt zich gereed tot het vertrek. Hij vertrekt met moed en geduld.

*Aanvang :* Hoort hier de droeve klachten aen,  
Van eenen zoon tegen zijn Moeder,  
Die moest nae het slagveld gaen,  
De zuster weent om haeren broeder,  
Den Vader vol bezwaeren,  
Die zegt mijn liefste kind,  
In uwe kinder jaeren,  
Waer heb gij het verdiend,  
Dat gij van ons moet scheyden voor u leven,  
Mijn hert dat zucht, *bis*  
Gij zijt eylaes uw moeders eerste vrucht.

. . . . .

*Einde* : Kind vertrekt in den naem van Godt,  
'k Zal u de benedictie geven,  
En zijt verduelig in uw lot ;  
Den Hemel spaert u teer jong leven,  
Wilt aen uw Vader vraegen,  
Den zegen voor het lest,  
Gelijk gij alle dagen,  
Hem g'hoorzaem heb geweest,  
Adieu dan mijn eerste zoontjen,  
Gij blijft ons kind,  
Van achtiën jaer, *bis*  
Vertrekt met d'ander jongheyd al-te-gaer.

---

Liedeken van een Vlaemsch Jongman.

Stemme : *alzo het begint.*

THEMA : Een jong soldaat neemt afscheid van zijn geliefde. Op de klacht van de geliefde antwoordt de jongman dat *men zoowel op 't platteland sterven kan, als op het slagveld*. Bij die gedachte voelt de geliefde zich getroost en belooft hem trouw te blijven tot zijn terugkeer.

*Aanvang* : Adieu schoon lief die ik bemin } *bis*  
Ik valle in het jaer veerthien, }  
'K ben twintig jaeren,  
Ik moet nae den strijd,  
De zee bevaeren,  
Voot zijne majesteyt.

*Einde* : Gaet Minnaer voord voldoet uw gemoed,  
En wilt waegen uw lijf en bloed,  
Ik zal bewaeren,  
Voor u mijn maegdeblom,  
'k Hop naer vier jaeren,  
Dat gij zult keeren weêrom.

Het " Liedeken van een Vlaemsch Jongman „ vertoont eenige gelijkenis met " Chanson de nos courageux Gardes Nationaux „ vooral de eerste strofe :

" Belle amante reveille-toi  
 Le jour paraît  
 Je dois partir,  
 Leve-toi bien vite  
 Nous devons aller marcher  
 Vers les rivages de Neptune  
 Et nous deffendre  
 Comme Gardes nationaux „.

Misschien was dit Vlaamsch soldatenlied het model van Cornelissen of is het insgelijks uit zijn pen gevloeid? De laatste veronderstelling krijgt steun door het feit, dat het mede met de volgende liederen: " Beklaglied van een Deserteur „, dat blijkens het rapport vast en zeker van Cornelissen is, en " Den Adieu van een soldaet „, alleen in het Liedboek van Petrus Kimpe is verschenen. Inderdaad het Brabands Nagtegaelken van L. Van Paemel, dat nochtans een herdruk is van het liedboek van Kimpe en het Brabands Nachtegaelken van den Antwerpenaar J. H. Herleyn, dat grootendeels een nadruk is van het Gentsche liedboek, hebben deze drie liederen: Liedeken van een Vlaemsch Jongman, Beklaglied van een Deserteur en Den Adieu van een soldaet niet overgenomen.

Den Adieu van een Soldaet is bijna een dubbelganger van het Liedeken van een Vlaemsch Jongman. Men oordeele:

**Den Adieu van een Soldaet.**

*Stemme: van de vlaemsche Meyd.*

Adieu Vaders en Moeders hier, }  
 Gedaen is ons vreugd en plaisier, } bis

Wij gaen marcheren  
 Recht van hier naer den rhijn,  
 Ons defenderen,  
 Waer dat de Legers zijn.

Wij trekken op vol eer en rom, }  
 Voor den Keyzer van 't Vorstendom } bis

Moeten wij sterven,  
 Wij komen op ons bed,  
 Het leven derven,  
 Als door bom of musket.

Men weet dat een braeven soldaet, } bis  
 Die zijnen keyzer vooren staet, }  
 Is weird geprezen,  
 In oorlog of in vré,  
 En eer bewezen,  
 Ja krijgt gauw zijn congé.

Wij gaen veel liever nae den strijd, } bis  
 Als g'heele dagen in benouwtheyd, }  
 Te moeten vluchten,  
 Door het veld en het wout,  
 Vol ongenugten,  
 En 't hert altijd benouwt.

Daerom Ouders stelt u content, } bis  
 Als wij zijn in ons regiment, }  
 Wij zullen schrijven,  
 In wilde of verdriet,  
 En content blijven,  
 Wij zijnder alleene niet.

Het volgende lied is wel het merkwaardigste in dien zin dat het op enkele kleine wijzigingen na, de oorspronkelijke tekst is van het Fransche lied: *Complainte d'un déserteur*. Wij drukken ze na elkander af:

**Bek(1)ag lied van een Deserteur,**

Stemme: *van Alexander.*

Wat moet ik verdraegen, wat lijd ik verdriet  
 Mijne jonge dagen vergaen als in niet,  
 Het is nu twee jaeren, als ik het bespeur,  
 Dat ik vol gevaeren ben een deserteur,  
 En dat ik moet vlugten alhier en aldaer,  
 Als ik hoor gerugte 'k ben in het gevaer,

Ik moet zien passeren, plaisieren en Bal,  
 Ik zal nog kreveren in schuer of in stal,  
 Kermis en feesten zien ik gaen voorbij,  
 Waer ik was den eersten nu ben ik in 't lij,  
 Ik ben als de haezen die loopen in 't wout,  
 Gelijk eenen dwaezen van menschen benouwt.

Als ik ben alleene, gezeten in 't groen,  
'k En doen niet als weenen 'k en weet niet wat doen,  
Ik zit als bezweken in mijn droeven staet,  
Niemand kan het weten als die 't onderstaet,  
Die mij eertijds plagt te beminnen naest Godt,  
Komen mij verachten voor mijn droevig lot.

'k Wil van mijn droef leve nu make een end,  
'k Gaen mij overgeven binnen de stad Gent,  
'k Wil niet zijn gebonden als schelm of dief,  
En zijn weggezonden waer het hun belieft,  
Ik wil liever dienen zijne Majesteyt,  
Als Ouders en Vrienden brenge in droefheid.

'k Ben nu uyt verzeere en heel wel content.  
'k Gaen de taele leeren bij mijn regiment,  
En ik zal marcheren daer Godt mij geleyd,  
En noyt deserteren maer uytdoen mijn tijd,  
't Kan noyt zijn beschreven gelijk het gebeurt,  
't Benouwt en droef leven van een deserteur.

#### Complainte d'un déserteur

Amis, écoutez ma complainte  
Ce qui m'est arrivé  
C'est triste pour qui le voit et l'entend  
Comment dans ma jeunesse  
En l'an VIII je tombai dans le sort.  
Par des insinuations perfides  
Je me mis hélas o grand Dieu  
A désérer de Bruxelles.

Quand je vins chez moi  
Mes parents, frères et sœurs et amis  
Ne me voulurent pas accueillir  
Je ne trouvai nulle part de la consolation  
J'errai toute la nuit  
D'ici à là chez mes voisins,  
Mais le matin quand le jour parut  
Tout le monde me ferma le porte.

J'allai chez les jeunes filles  
 Que j'avais fréquentées ;  
 Mais elles ne firent aucune attention à moi  
 Lorsqu'elles virent mon uniforme  
 Toutes dirent, Jeannot tu es déserteur  
 Nous devons fuir ta compagnie  
 Tu nous causerais des dangers  
 Jamais tu ne peux épouser une fille.

Je devais dormir au milieu des champs  
 Personne ne voulait m'héberger  
 Songez à ma position  
 Lorsque j'ai déserté  
 Je m'écriai au milieu de mon chagrin  
 Oh Dieu ! Si je pouvais rejoindre mon régiment  
 Je ne serais plus malheureux  
 Je suis comme un lièvre dans les bois.

Je suis parti pour Gand  
 Où je me suis rendu aux autorités  
 Je fus dirigé sur mon régiment  
 Je jouis ici d'une vie plus heureuse  
 Jeunes gens je vous le conseille  
 Lorsque vous devez porter les armes  
 Ne désertez jamais  
 La vie d'un déserteur est à plaindre,

Met dit laatste lied en waarschijnlijk ook met het Liedeken van een Vlaemsch Jongman en Den Adieu van een Soldaet, hebben we niet alleen voorbeelden van gecensureerde volksliederen, zooals in 1 en 2, maar, zeldzaam te achterhalen bron in de volksliederstudie, voorbeelden van tendensieuze volksliederen. Zonder het rapport van den voor ons tegenwoordig gevoel te ijverigen ambtenaar N. Cornelissen hadde men wellicht uit het onderzoek van het toenmalig volkslied, dat immers de thermometer van het volksgemoed heet te zijn, het voorbarig besluit kunnen trekken dat onder het Keizerrijk, spijs conscriptie, annexatie en bloedige oorlogen, ons volk in al zijn lagen het Napoleontisch regiem als een weldaad had beschouwd.